

2. РАДИОНИЦА: ПОЈАМ ЉУДСКИХ ПРАВА И ПРАВА ДЕТЕТА

ЦИЉ: упознавање ученика са природом људских права и права детета

ПОСТУПАК САЗНАВАЊА:

- упознавање ученика са основним људским потребама,
- разграничење између потреба и жеља као и начина њиховог задовољења и развијање сензибилности за потребе других,
- стицање увида у то да су људска права заснована на базичним потребама,
- упознавање ученика са природом људских права и права детета.

МАТЕРИЈАЛ ЗА РАД: Папир, оловке за све ученике, Прилог 1 - Листа „Потребе и жеље“ за сваку групу, Прилог 2 – Материјал за наставнике

ВРЕМЕНСКО ТРАЈАЊЕ: 45 минута

ТОК РАДИОНИЦЕ:

(Преузето и модификовано из Приручника за наставнике ЗаПраво ми, Центар за права детета, 2005)

Корак 1 Свим ученицима се исприча следећа прича:

У једном месту, у далекој земљи, живели су отац и мајка са ћерком и сином. Отац је свако јутро одлазио на посао, а мајка је спремала кућу, ручак и играла се са децом. Поподне су се дружили са пријатељима, причали једни другима о томе шта им се десило током дана и договарали се о наредним данима. Једне вечери, отац је рекао да има лоше вести. Обавестио их је да се укида његово радно место и да он остаје без посла. Сутрадан је ишао у Националну службу за запошљавање, али тамо тренутно није било посла за њега. Вратио се забринут. Те вечери су се договорили да морају да смање трошкове. Договорили су се да деца размисле о томе чега ће се она одрећи.

Корак 2 Наставник формира групе од 4 до 5 ученика и свакој групи подели листу „Потребе и жеље“. Групе имају задатак да се договоре којих ствари са листе би деца могла да се одрекну и да те ствари прецртају.

Корак 3 Када су завршили задатак, групе извештавају, а наставник подстиче дискусију ослањајући се на Прилог 2 – Материјал за наставнике:

- Којих ствари су се лакше одрекли, а којих теже? Како би назвали ствари које су одбацили? А како оне које су остале? Каква је разлика између потреба и жеља? Које ствари са листе представљају потребе, а које жеље? На овај начин наставник уводи дистинкцију између потреба и жеља.
- Да ли се потребе и жеље разликују код људи? Да ли се разликују код деце и одраслих? Због чега? Питајући их за слагања/неслагања приликом договарања о стварима којих би се могли одрећи, уводи тему различитости међу људима, индивидуалности жеља и тренутне хијерархије потреба.
- Затим се надовезује са објашњењем људских права и права детета – њиховог заснивања на основним потребама.

Напомена за наставника:

Не треба очекивати да ученици тачно препознају потребе, односно да их раздвоје од начина задовољења потреба (жеља). Задатак је наставника да им приликом дискусије у великој групи помогне да ту разлику увиде. То чини тако што за ставке које препозна као начине задовољења потреба пита ученике због чега мисле да је то деци важно, да би се дошло до потребе која је у основи.

Прилог 1 - Листа „Потребе и жеље“

СЛАТКИШИ

НАЈНОВИЈИ МОДЕЛ ПАТИКА

ЧАСОВИ ТЕНИСА

УПЛАТА НЕОГРАНИЧЕНОГ ВРЕМЕНА КОРИШЋЕЊА ИНТЕРНЕТА

КОМПЈУТЕР

МЛЕКО СВАКОГ ДАНА

ОМИЉЕНИ ДЕЧЈИ ЧАСОПИС

КАРТЕ ЗА БИОСКОП

НОВЕ СВЕСКЕ И ОЛОВКЕ

ВОЋЕ

ОДЛАЗАК НА МОРЕ

ЧАСОВИ СТРАНОГ ЈЕЗИКА

ЏЕПАРАЦ

НОВА ЗИМСКА ЈАКНА

НОВА ФУДБАЛСКА ЛОПТА

НОВИ МОДЕЛ МОБИЛНОГ ТЕЛЕФОНА

ПРЕУРЕЂЕЊЕ СТАНА С ЦИЉЕМ ДА СЕ ДОБИЈЕ ДЕЧЈА СОБА

ЛЕКОВИ

Прилог 2 - Материјал за наставника

Да бисмо разумели које су основне људске потребе, битно је разликовати потребе од начина њиховог задовољења, које зовемо жељама. За разлику од жеља, потребе представљају оне ствари чије је задовољење неопходно да би појединци могли да живе и да се развијају. Често нам се деси да жељу помешамо са потребом. Није увек лако раздвојити потребу од начина њеног задовољења, поготово уколико нам је нешто веома значајно. На пример, мислимо да имамо потребу да одемо на вечерашњу журку, док заправо имамо потребу да припадамо друштву вршњака, а присуство на журки је један од начина да то постигнемо или, ако нам је новац веома важан у животу, он није наша потреба, већ начин да задовољимо различите потребе: потребу за сигурношћу, уважавањем, самопоштовањем, уживањем,... Увек смо свесни својих жеља, али често нисмо свесни потреба које нам оне задовољавају (жеље су у том смислу „површније“, а до потребе у њеној основи долазимо одговарајући на питање „Због чега нам је то важно?“).

Базичне потребе су исте за сва људска бића. Оно што се разликује је тренутна хијерархија потреба. У адолесцентним годинама, обично су најбитније потребе за прихваћеношћу (пре свега од стране вршњака) и припадношћу, док је, рецимо, потреба за заштитом и сигурношћу мање важна. С друге стране, код старијих људи, потреба за сигурношћу (пре свега егзистенцијалном) често је при врху хијерархије. Хијерархија потреба се мења и на индивидуалном нивоу, у зависности од разних околности (нпр. иако су млади на узрасту када им је прихваћеност од стране вршњака јаковажна, уколико дође до развода родитеља или губитка посла једног од њих, потреба за сигурношћу ће доћи на прво место). Свака потреба се може задовољити на више различитих начина. Међу људима се разликују и начини на које задовољавају исту потребу, тако, на пример, и читање књиге, и бављење спортом, и слушање музике, и излазак са пријатељима, могу бити начини да се задовоље потребе за опуштањем и уживањем. Људи желе различите ствари и по томе се међусобно разликују. Ове различитости је важно да имамо на уму, да бисмо лакше разумели друге.

Остварење жеља је корисно за развој и доприноси задовољству сваког човека. Међутим, како је речено да различити људи на различите начине задовољавају своје потребе, неки људи своје потребе могу остварити на начин који може бити штетан како за појединца, тако и за његову околину. Тако, на пример, да би задовољили своју потребу за прихватањем од стране друштва, млади поред тога што могу да је задовоље, на пример, одласком на журку, некада је задовољавају и на тај начин што конзумирају алкохолна пића или цигарете, возе кола великом брзином и сл. Из овога се види да жеље, односно начини на које задовољавамо наше потребе, могу бити и позитивне и негативне; управо из тог разлога се права заснивају на потребама, а не на жељама. Тако, ниједно дете нема право на школовање на Кембриџу, јер је то један од могућих начина задовољења потребе за сазнањем и развојем, али има право на образовање.

Људска права заснивају се на основним људским потребама. Права детета спадају у групу људских права. Више о овоме видети у теоријском делу „Природа људских права и права детета“. Документ који садржи каталог права детета је Конвенција о правима детета. Тим правима се деци гарантује задовољење основних потреба. Тако, на пример, деца имају потребу за приватношћу, која је гарантована правом на заштиту приватности, итд.